

СЛАВА

СВЕТИ АПОЛОН

С А Д Р Ж А Ј

+	БЕСЕДА НА СВЕТОГ ЛУКУ	7
01.	ЈЕВАНЂЕЉЕ	9
02.	ЖИТИЈЕ СВЕТОГ АПОСТОЛА И ЈЕВАНЂЕЛИСТЕ ЛУКЕ	37
03.	КУЛТ СВЕТОГ ЛУКЕ	81
04.	О СЛАВИ ИЛИ КРСНОМ ИМЕНУ	95

БЕСЕДА НА ЈЕВАНЂЕЉЕ ПО ЛУКИ

Хајде на дубину. (Лука 5, 4)

Тако нареди Господ Петру и осталим апостолима када преста говорити. То значи, да Он прво даје поуку, па одмах затим позива на дело. То исто и за нас важи: чим се научимо нешто из Јеванђеља, одмах треба да пођемо да то остваримо. Ученици делатељи мили су Господу, а не само ученици.

Хајде на дубину! Украй обале, из плићине, говорио је Господ народу, који је мање посвећен у тајне царства Божјега, а апостоле Он позива на дубину. У плићини је мања опасност, али је и лов мањи. У плићини су змије и жабе и други мањи гадови водени – то је сва опасност; и у плићини су само малене рибе – то је сав лов. А на великој дубини је и опасност велика. Тамо су велики зверови морски и велике буре – то је опасност; но тамо су и велике и добре рибе у огромној количини – то је лов. О, посвећено, хајде, дакле на дубину!

Хајде на дубину тајанственог мора животног, но не крећи се без Христа на лађи својој. Нипошто. Јер не само што не можеш провести сву ноћ свога живота не уловивши ништа као што се Петар жаљаше: сву ноћ смо се трудили, и ништа не ухватисмо – не само то, него мореш и горе проћи, ако Христос није на лађи. Могу те буре сковитлати и у понор бацити, могу те и големи зверови морски појести. Буре то су страсти твоје сопствене, о, посвећени, које иду с тобом неминовно, ако се кренеш на дубину без Христа. Големи зверови морски то су демони, који за трен ока могу тебе упропастити као што за трен ока упропостише велики крд свиња од две хиљаде.

Идеш ли пак с Христом на дубину, не бој се ништа, но радосно и храбро иди, припијен уз Господа. Уловићеш најбољи лов, и напунићеш њиме обе лађе, и телесну и душевну. Најбољи лов уловићеш, о посвећени, и без опасности изаћи ћеш на обалу, на обалу Царства Христовога. Само никуд без Христа! Ни у плићину, ни на дубину. У плићини ће ти досадити и глад и многи ситни гад, а на дубини ће те зло превелико снаћи.

Ти си наш крманош, наша одбрана, наше пристаниште, о свемоћни Спаситељу! Теби слава и хвала вавек. Амин.

Свети Николај Српски

Када из дубине пометености, греха или јада приступаш Јеванђељу, оно ти се разоткрива као књига радости и наде: радости због тога што је међу нама Господ – не неко далек нам и страшан, него неко рођен, свој, обучен у људску плот, који зна из личног опита шта значи бити човек; и радости и наде у то да на свакој страници Господ од нас тражи да будемо достојни величанствености свога Човештва, да не будемо нижи од тога достојанства и узвишености, и да нам не допушта да постанемо нечим мањим од човека – иако тако често грешимо и бивамо недостојни и себе и Њега.

Из проповеди митрополита Антонија Блума

ЈЕВАНЂЕЉЕ

СВЕТЕ КЊИГЕ [01. 01]

У многим светским религијама чувају се књиге које припадници тих религија сматрају светим. У њима су записане речи за које се верује да имају посебну духовну или магијску снагу или да садрже аутентичност и истину божанског обраћања људима.

У другом миленијуму пре Христа индо-аријска племена у северозападној Индији записала су прве хиндуистичке религијске химне – *Веде*. Постоје и друге књиге хиндуистичке религије – *Брамане*, коментари и упутства у вези са обављањем религијских обреда, *Арањаке* - књиге шумских аскета, *Упанишаде* – философске расправе...

Најстарије књиге *штраваџа будизма* записане су на индијском пали дијалекту, а *махарања будизам* своје мудrosti чува на санскриту.

Најстарије књиге кинеских религија испрва нису сматране светим. Међутим, као посебно мудре мисли написане од људи за људе, временом су те књиге међу Кинезима задобиле ауторитет светости. *Тао Те Чинџ* и *Ву Чинџ* могу се назвати основним светим књигама таоизма, а *Су Шу* светом књигом конфуцијанизма.

Неке од књига које се сматрају светим прво су постојале у облику усменог предања па су тек временом записане а неке, као муслимански *Куран*, стоје у почетку и темељу религије којој припадају.

Нас овде пре свега занимају свете књиге настале на основу натприродног Божјег откривења људима. Збирка светих спisa Божјег народа, Израиља, *Библија*, састоји се од књига *Старог* и *Новој завета*. У светим књигама *Старог завета* записана је историја спасења Богом изабраног народа до долaska Спаситеља, а у *Новом завету* је записана последња истина коју је објавио Син Божји родивши се у људском телу као Богочовек, Исус Христос. Цела јеврејска историја је заправо откривење Бога у историјској судбини народа, док су паганске претхришћанске религије покушаји откривења Бога у природи.

Богослужбено читање ◆

Налоњ у цркви манастира Светог Саве Освећеној, Александрија.

Читање светих спisa наглас у заједници, у оквиру богослужења, омогућује да уђемо у дубљи смисао прочитаног, који иначе често измиче усамљеном читачу – то је веровање заједничко како многим природним религијама тако и изворном хришћанству. Шире гледано – Реч Божју не можемо разумети ван Цркве. У протестантизму се појављује рационалистички и индивидуалистички приступ тумачењу Светог писма. Тим приступом учвршује се западњачки дух који постепено заклања модерном човеку и светост и приступ Богу. На Западу и свете књиге постају само књиге.

♦ Синај

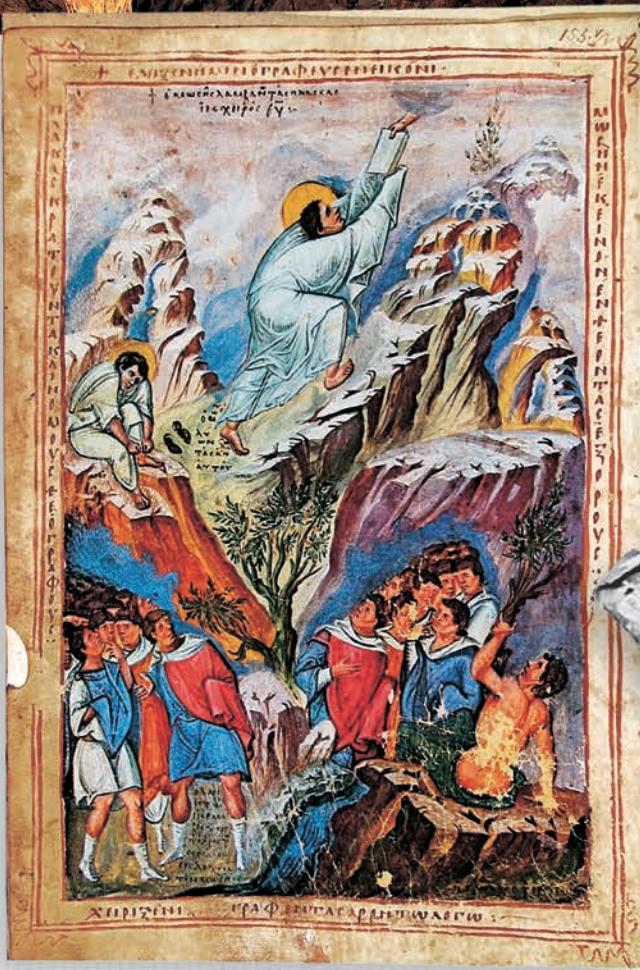
Неземаљски поглед са врха Синајске горе, са места на коме је Мојсије примио од Бога Десет заповести.

♦ Библија на јеврејском

Стари завет, Књига пророка Амоса,
Ирак, 1000. година.

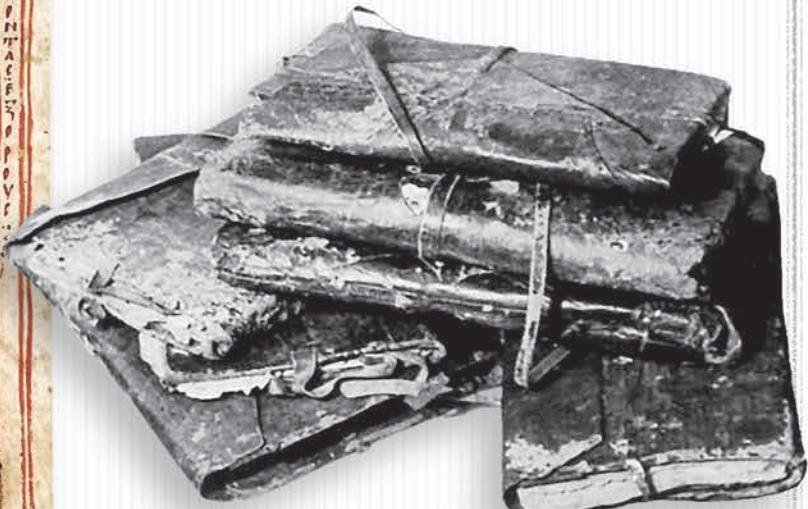
Свете књиге преписиване су кроз историју много пута.
Преписи су увек рађени с посебном пажњом и уз контролу
религијских ауторитета. И најмања одступања могла су
довести до великог искривљења у тумачењу Божје поруке.

♦ Мојсије прима таблице Закона

Темпера на пергамену, минијатура из
Библије Лава Патрикија из X века, налази се
у Ватиканском музеју.

У самом темељу Светог писма налази се божанско
откривење појединим богонадахнутим људима.
Библија се, истина, често назива и Реч Божја или она
је исписана људским речима које је сам Бог надахнуо
да буду сведочење о Нему.

♦ Стари кодекси

Књиге из библиотека у Наг Хамадију, у Египту,
међу којима је и претис из IV века апокрифног
Томиног јеванђеља, пронађен 1945. године.

С обзиром на релативну трошност материјала на којима се
пишу књиге, данас не постоје сачувани „оригинали“ светих
књига, већ само њихови преписи. Људска чежња за првим,
оригиналним, преко кога скоро можемо да додирнемо и
светог аутора богонадахнуте књиге често даје и пронађеним
старим апокрифним књигама већи значај него што оне
имају. У периоду од Другог светског рата до данас сведоци
смо сензација које изазивају проналажења старих гностичких
рукописа. „Као свето“ ипак није исто што и свето.

СТАРИ ЗАВЕТ [01. 02]

Стари завет (савез, споразум Бога са изабраним народом) је збирка књига писаних од 1200. до 100. године пре Христа. Осим неких мањих делова писаних на арамејском и грчком, књиге Старог завета написане су на језику изабраног народа – јеврејском.

Првим великим писцем и сакупљачем старијих текстова сматра се пророк Мојсије. Њему је традиционално било приписивано ауторство првих пет књига Старог завета – *Петокњижја* или јеврејске *Торе*, Закона – иако су оне настале кроз дуг период историје. Прва књига Петокњижја, *Посијање*, обухвата праисторију људског рода од стварања света, преко пада у грех првог рода људи и обећања спасења праоцу Авраму и његовим потомцима па до насељавања породица дванаест племена изабраног народа, Израиља, у Египту. Књига *Изласка* казује нам о томе како је Мојсије избавио Израиљ из ропства, како је на гори Синају добио од Бога *Десет заповести*, у њој се наводе и други закони везани за веру и живот изабраног народа. У остале три књиге Петокњижја наведени су детаљно и остали закони, попис јеврејског народа, историја лутања Народа Божијег кроз пустињу све до доласка у Обећану земљу.

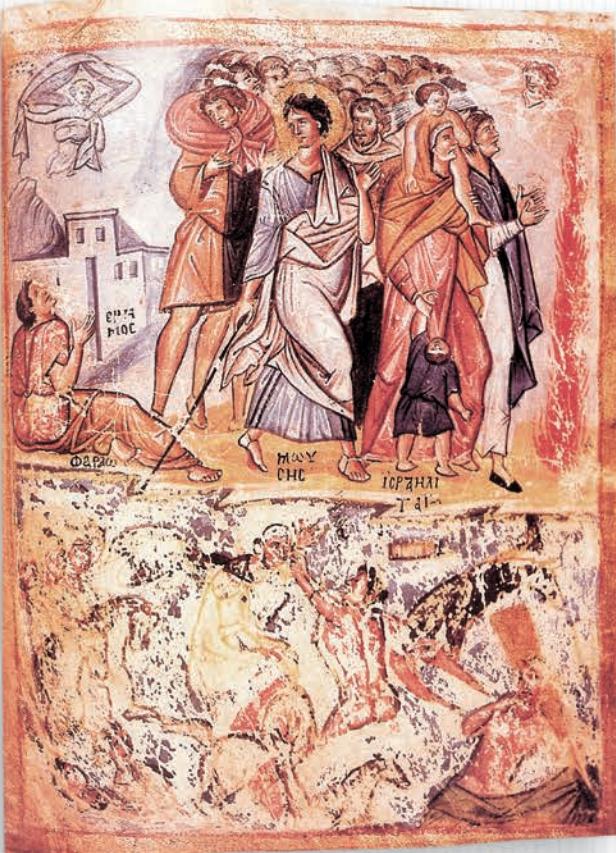
Стари завет осим Законских обухвата и *Историјске књиђе*, затим књиге *Мудрости* (Књига о Јову и књиге везане за премудрог цара Соломона), *Псалме* (који се традиционално називају *Псалми Давидови*, мада су многе написали и песници каснијих времена), као и шеснаест књига названих по именима пророка – четири велика проророка: Исаја, Јеремија, Језекиљ и Данило и дванаест такозваних малих пророрака.

Пророк је онај који говори по директном Божјем надахнућу, а тек другостепено значење овог термина било је везано за прорицање будућности.

◆ Рахиљин гроб
Фотографија с краја XIX века.

Трагови старозаветене и новозаветне историје налазе се на сваком кораку Свете земље. Праоци или старозаветни патријарси Аврам, Исак и Јаков, са својим женама Саром, Ревеком и Лијом сахрањени су у пећини поред Хеврона. Гроб Рахиље, друге жене старозаветног патријарха Јакова, налази се у на старом путу из Јерусалима у Витлејем.

♦ Друга књига Мојсијева

Минијатура приказује Прелазак Црвеног мора и крај Египта, исалипир из последње трећине XIII века, налази се у Петрограду.

Народ Божји предвођен Мојсијем прелази срећно преко Црвеног мора, за њима таласи прекривају војску Египћана који их прогоне а фараон остаје поражен – догађај који су Јевреји стрпљиво чекали у дугом египатском ропству, касније слављен у највећем јеврејском празнику – Пасхи. Многе догађаје из Старог завета хришћани су тумачили и тумаче као дубоко симболичке, као догађаје који указују на важне елементе духовног живота и који, као такви, не престају да буду важни данашњем Народу Божјем – Цркви. Симболично ослобађање из окова, излазак из ропства најављује хришћанима и највећу победу, највеће ослобађање

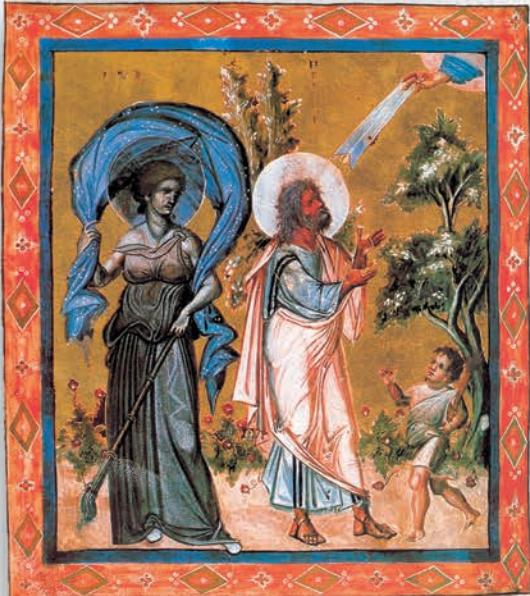
– ослобађање од робовања греху и смрти.

A d a m & H e v a cognito peccato suffusint faciem d e i, ac Morti obiciuntur. Cherubim ante Paradisum uoluptatis cum flammeo gladio collocatur.

GENESIS III.

У Првој књизи
Мојсијевој која се
зове и Постање, описан су
догађаји с почетка стварања.
Од стварања света и првих
људи, преко њиховог греха
који их је одвојио од Бога
и довео до изгнања из раја,
затим преко историје
праотаца па све до насе-
љавања дванаест племена
изабраног Народа Божјег,
Израиља, у Египту.

♦ Пророк Исаја

Минијатура из исалипира рукопис-
саног и украсеног у Цариграду, 975.
године, налази се у Националној библиотеци Француске, у Паризу.

Између персонификованих Ноћи и Дана,
Смрти и Вајкрења, пророк Исаја преноси
изабраном народу снажне визије које је
добио од Господа, са порукама о пропасти
али и спасењу.

♦ Тора из Самарије

Један од најстаријих
сачуваних примерака Торе,
Петокњижја, у облику свитака.
У сваком месту у коме
су живели Јевреји постојала
је синагога. У удуљењу на
зиду синагоге, окренутом ка
Јерусалиму, чувани су свици
Торе која је суботом, за време
богослужења, изношена и
читана.

ИСТОРИЈА СПАСЕЊА [01. 03]

На јеврејском језику реч која се обично преводи као *пророк* је - *неви נבָא*, а најприближније ова реч значи - онај који објављује. Корен речи указује на ширину и отвореност. Да би неко примио онострану мудрост, мора да буде отворен, да освоји отвореност. Пророци су се отворили за Бога и постали носиоци Духа Божјег.

Старозаветни пророци по цену великих жртава, одбацивања, подсмеха, напада, објављују изабраном народу вољу Божју и опомињу га да не скреће са свог пута и да не крши завет који је склопио са Богом.

Иако су у периодима самосталности и независности имали и велике узете, Јевреји као да су кроз историју заправо непрекидно падали из ропства у ропство. Може се рећи да је и сам опстанак јеврејског народа који се у историји задржао као један од најстаријих народа, народа са великим уливом на историјске догађаје, сам по себи чудо.

Историја старозаветних Јевреја, народа Израиља, „тврдовратог народа“ – како је, више пута, назван у Библији, народа који се периодично удаљавао од Бога и враћао му се, није историја успеха. То је записана историја падова и пораза, али пре свега историја почетка пута ка Царству Божјем, ка избављењу од владавине сила овога света, владавине зла и смрти.

Током историје изабраног Божјег народа, пророци су упорно и ватreno сведочили, а јеврејски чувари Писма из генерације у генерацију тумачили су пророчке речи и чекали Спаситеља - Месију. Кад је Месија најзад дошао - пророчанства су била различито, па чак и супротно тумачена.

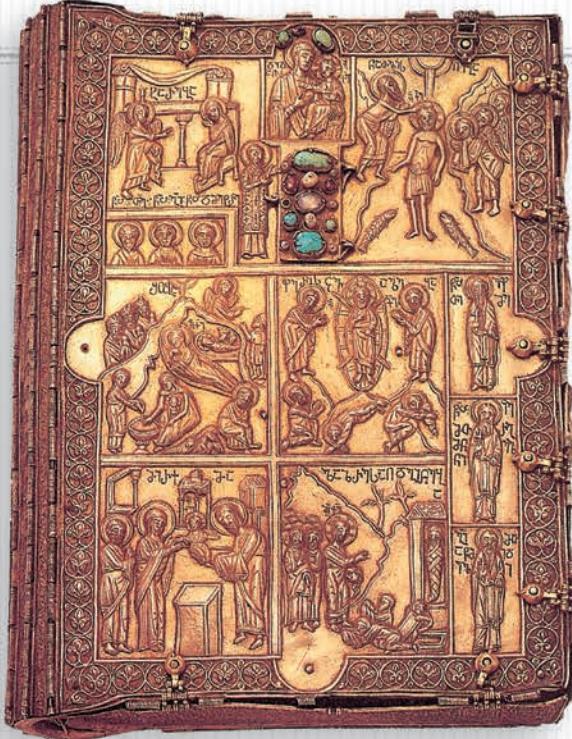
Пали анђели ◆

Минијатура приказује борбу архангела Михаила са Деницом и његовим војскама. Шпамахјмски мисал,

рукопис из 1160-1180. године, Бенедиктинска орашија Светог Михаила у Хилдесхајму, Немачка, налази се у Музеју Пола Гейлија у Лос Анђелесу.

Побуна најсветлијих анђела против Бога завршена је њиховим збацањем са неба, из близине Бога, вечне Љубави и Живота. Њихова моћ је ограничена. Они не могу да делују сем преко круне творевине - човека. А људи су створени са слободом да служе из љубави Богу и тако деле Божји начин вечног постојања у љубави или да из страсти несвесно служе палим анђелима и тако деле с њима њихову пропаст, очај, ништавило.

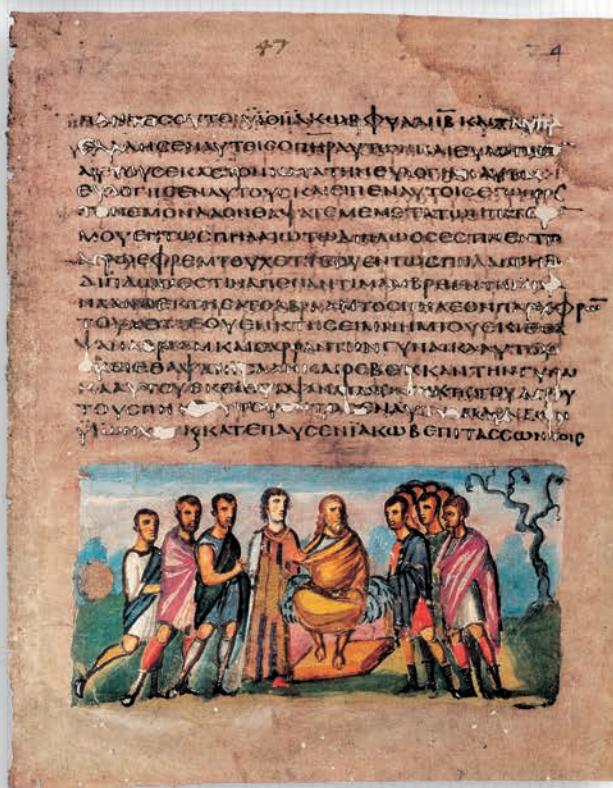

♦ Јеванђеље

Сребрни оков са углавираним Госпођњим празницима, манастир Иviron, Света гора.

Многи догађаји из живота Спаситеља, Господа Исуса Христа најављени су у старозаветним пророчанствима. Нови завет не укида Стари, већ је његово испуњење.

♦ Јаков и његови синови

Страница из шакованог Бечкој Постања, преписаног на грчки вероватно нејде у Сиријско-аниохијском региону, у првој половини VI века. Беч, Аустријска национална библиотека.

Илустрација 49. главе Постања. Пред своју смрт праотац Јаков позива својих дванаест синова и прориче им будућност дванаест племена Израиља која ће од њих постати.

♦ Нојева барка

Византијски сликар, минијатура првог комнинског периода, шемиера на Ђергамену, XII век, из Ватиканског окупашеуха (обичај у Византији да првих осам књига Старог завета – сивара посебну књигу – Окупашеух).

Страховити потоп који је Бог послao на земљу уништио је већину безнадежно искварених људи. Са праведним Нојем Бог је направио сличан уговор као касније са Аврамом. Праоци и њихови потомци који се нису удаљавали од Бога постали су темељ историје спасења. Илустрација не приказује страхоте потопа, пре би се могло рећи да одише идиличним миром Царства Божјег.

♦ Рај

Фреска у манастиру Грачаница, XIV век.

У рајској башти праотац Авраам прихвата дечији чисте душе праведника, између Богородице са анђелима и разбојника који је пострадао на крсту поред Господа Исуса Христа. Царство Божје које је будуће а истовремено је и ту међу нама, није могуће представити на другачији начин осим преко симбола и светих баштиника Будућег царства.

Христова чуда ◆

Исцељење Пејтрове шашке, исцељење бесомучних,
минијатуре из илустрираног јеванђеља
(Мт. 8, 14-19), 1050-75. године,
Библиотека Medicea Laurenziana, Фиренца.

Христос је међу Јеврејима учинио многа чуда. Исцељивао је од неизлечивих болести, чак је и васкрсавао мртве. Све то није било довољно да улије снагу чак ни вери његових ученика, све до Христове смрти и – васкрсења!

Јер како по Адаму сви умиру, тако ће и по Христу сви оживети.
Али сваки у свом реду: новина Христос; а потом они који вероваше Христу о Његовом доласку”, пише апостол Павле у Посланици Коринћанима (1. Кор. 15, 20-23)

◆ Власкење

Силазак у ај, фреска из 1191. године,
црква Светог Ђорђа, манастир Курбиново,
Македонија.

Васкрсење Христово је централни догађај историје спасења, који најављује и догађаје с краја историје. „Али Христос уста из мртвих, и би новина онима који умреше.

Јер будући да кроз человека би смрт, кроз человека и власкење мртвих.

Назарет ◆

Фотографија из
1877. године.

„Филип нађе Натанаила, и рече му: За кога Мојсије у закону писа и пророци, нађосмо Га, Исуса сина Јосифова из Назарета. И рече му Натанаило: Из

Назарета може ли бити шта добро? Рече му Филип: Дођи и види.” (Јован 1, 45-46) Ове речи јасно говоре о беззначајности у Христово време градића Назарета. Назарет се налази у доњој Галилеји, на северу данашњег Израела.

ДОЛАЗАК НАЈАВЉЕНОГ СПАСИТЕЉА [01. 04]

У време рођења Исуса Христа Јевреји су очекивали скори долазак Месије. Изгледало је да се многе пророчке речи испуњавају. Из пророштава и праслика неки од Јевреја знали су ко ће бити Месија и шта ће учинити за људе. Месија ће се родити у Витлејему од Девице из рода Давидовог; носиће дарове Светог Духа, на Његову реч слепи ће прогледати, хроми ходити, губави чистити се, мртви устајати! Ипак, људи му неће веровати, издаће га да умре на крсту, као злочинац, а Он ће их Својом смрћу искупити од греха и спашће оне који верују у њега. Биће мртав три дана као Јона у утроби кита, а у трећи дан вакscrnuћe и утврдиће на земљи царство правде и љубави, коме неће бити краја.

Јеврејима је откривено и то да Месија неће бити обичан човек, него Син Божји, Господ - биће Богочовек.

Међутим, већина Јевреја ишчекивала је свог земаљског цара, који ће јеврејски народ избавити из римског ропства и поново успоставити славно Давидово царство. Већина Јевреја, а поготово народне старешине, никако није могла да прихвати отелотворење Божје. Бог за њих никако није могао бити у Богочовеку. Тако је читава историја припреме за долазак Спаситеља за њих остала само још увек неиспуњена јеврејска национална историја, а Исус Христос - само једно неиспуњено обећање: не само што није обновио јеврејско царство, већ је и допустио Римљанима да га разапну.

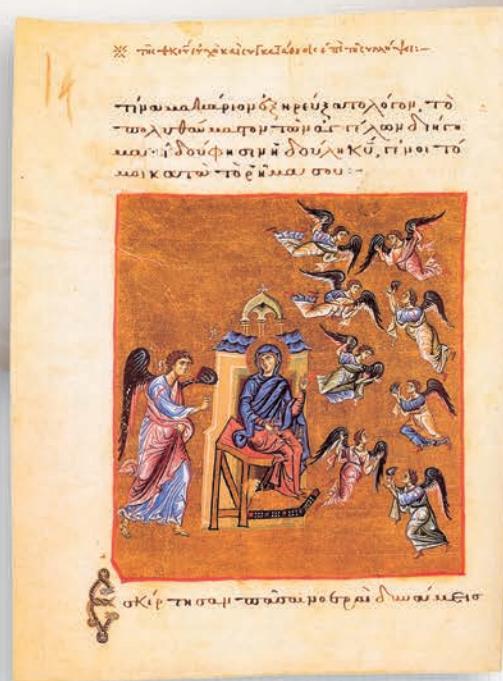
Током земаљског живота Богочовека Христа дошло до још једне поделе јеврејског народа. Мањи део постао је темељ хришћанске цркве – наследнице Народа Божјег, а други, већи део некад изабраног народа, расут по свету, често трпећи прогоне и страдајући, наставио је да ишчекује Месију и сања о моћном јеврејском царству, награди праведника.

Старозаветни списи народа Израиљевог ипак су заувек остали записана Реч Божија за све оне који верују у Бога и желе да сазнају Његову божанску истину.

Благовести ◆

Минијатура из Омилија Јаковљевих, Кокинобафов рукопис, Царићраг, 1130-50, Ватиканска библиотека, Рим.

Бог који је људима даровао слободу отелотворио се тек кад је људски род постао спреман да га прими. Син Божји рођен је у људском телу тек кад је пречиста Девица Марија у име људског рода огромном вером и чистом љубављу била спремна да свим својим бићем прихвати Чудо Божје.

ПРЕДАЊЕ И ПИСМО [01. 05]

Библија чува забележену свету историју, забележено натприродно Божје откривење људима. У натприродном откривењу које је испрва давано постепено појединим људима, породицама, народу - откривају се Божја премудрост, љубав, свемоћ, да би оне кад наступи „пуноча времена” постале својина целог света.

Бог се најзад, кад се људски род преко пречисте Девице Марије показао спремним, открио људима кроз свог Сина, Богочовека Исуса Христа, свевечног Бога рођеног у људском телу. У оваплоћењу Сина Божјег, Речи Божје, Логоса, божанско откривење је употребљено.

Натприродно откривење чува Црква Божја у Светом писму и Светом предању. Свето предање претходи Светом писму и шире је од њега. Записана Реч Божја претходно чувана у Светом предању не чини предање излишним. Свето писмо и Свето предање се трајно прожимају и без Светог предања Свето писмо не би могло на прави начин да се разуме и тумачи.

Сам Господ Исус Христос није нам оставио никаве записи, никакве писане документе. Његови ученици, апостоли, после Његове смрти, васкрсења и вазнесења, записали су своја сећања на дане кад је Син Божји у људском телу ходао земљом. Записали су његове изговорене проповеди и значајне догађаје. Неким догађајима нису и сами присуствовали, а неке речи нису сами чули. Записали су их из предања ране Цркве. Књиге Новог завета настале су током првог века после рођења Христовог из потребе новог Народа Божјег да забележи своје предање и тако га сачува од искривљавања.

Папирусна трска на обали Нила ◆

Грчка реч библос заправо је означавала папирусну трску (заправо биљку *Cyperus papyrus*, сличну трсци) од које се правила подлога за писање, а деминутив библион постао је касније појам за књигу уопште. Влакна сржи папируса ређана су уздужно, затим попречно,

па би се све то лепило и глачало док се не добије савитљива и отпорна подлога за писање. Прављење папируса од трске која расте уз обале реке Нил, у стварини је била важна привредна грана у Египту. Пергамент, који се правио од посебно препарираних овчије, козије или магареће коже, као подлога за писање био

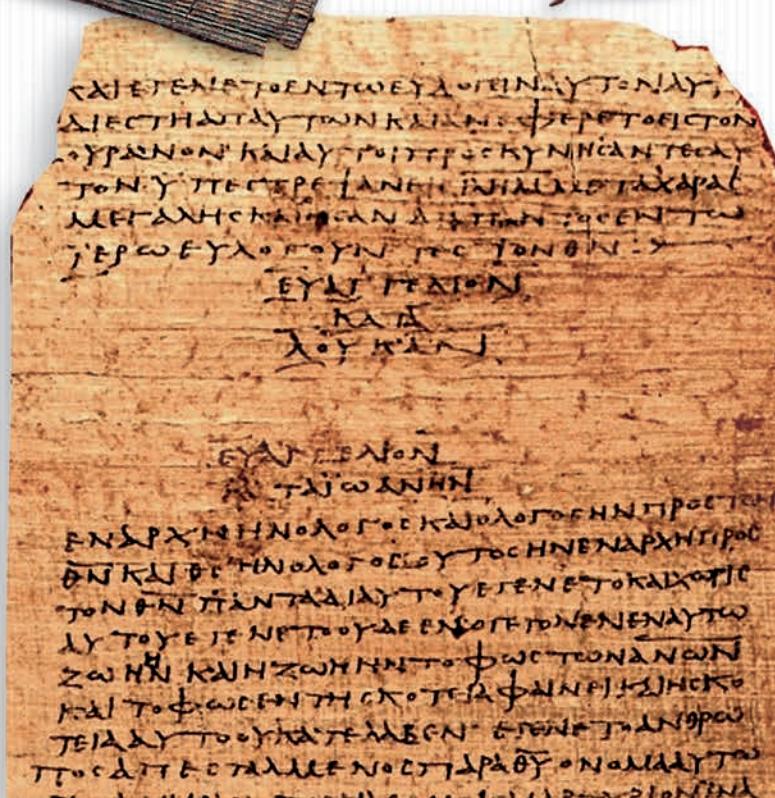
је издржљивији и трајнији од папируса али и много скупљи. Иако у Европи позната већ од VIII века, хартија као материјал за писање преовладава тек од XIV века.

◆ Прибор за писање
Делови дрвених таблица и гвоздених игала за писање по воску.

У Римском царству многе свакодневне пословне трансакције вршene су уз помоћ записа прављених у воску нанесеном у танком слоју преко дрвене таблице. Гвоздене игле (styli) служиле су као пера за писање.

◆ Папирусно јеванђеље
Фрагмент Честер-Бети папируса.

Најстарији сачувани папируси са фрагментима текста Светог писма Новог завета потичу из III или II века. Чувени Честер-Бети папир носе назив по сопственику, Енглезу, који их је 1930-1936. године купио у Египту и представио широј светској јавности. Ради се заправо о фрагментима неколико новозаветних кодекса преписиваних у III веку.

Кристионица ◆

Реконструкција баптистеријума у кућној цркви, једној од најстаријих сачуваних меснија окућања раних хришћана, у Дуру Еуропосу, Сирија.

У давној прошлости припреме за крштење одраслих трајале су од једне до три године, зависно од праксе по-месне цркве у којој су крштења вршена. У оквиру тих припрема, они који су се спремали за крштење кати-хумени или оглашени постепено су увођени у живот Цркве, кроз обреде очишћења, учешће у заједничким молитвама, поуке о Светом писму и друго. Сачуване су многе преткрштењске поуке, катихезе, али сама пракса припреме за крштење данас је, нажалост, у много чему напуштена или сасвим формална и површна.

НОВИ ЗАВЕТ [01. 06]

Први хришћани нису имали друге свете књиге осим Светог писма Старог завета. Стари завет нису доживљавали као чисто јеврејску књигу, него су га читали и тумачили као књигу која је чекала хришћане, прави Народ Божји. Сам Христос се позивао на „закон и пророке” и више пута поновио да није дошао да укине Стари завет већ да донесе крајње спасење о коме су говорили пророци.

Првим обраћеницима у хришћанство није се давала никаква књига него су их апостоли и њихови ученици поучавали усмено. Ширењем цркве појавила се потреба за записивањем Светог предања. У Цркви је постојало чврсто уверење о богонадахнутости и позваности апостола да тумаче и запишу оно што су и сами видели и чули. Зато су њихови списи, јеванђеља и посланице прихваћени као несумњиви темељ целокупног хришћанског учења и правила црквеног живота.

Нови завет се састоји од 27 књига. То су: четири јеванђеља у којима се говори о животу и учењу Исуса Христа, и на које се логично наслања хроника првих година Цркве у Јерусалиму као и ширења хришћанске заједнице у Римском царству - Дела апостолска; у наставку следе писма са саветима, упутствима, охрабрењима локалним заједницама хришћана - посланице, од којих се четрнаест приписује светом апостолу Павлу, а остале светом Јакову, „брату Господњем”, првом епископу Јерусалимске цркве, светом апостолу Петру, светом апостолу Јовану, који је аутор и једног од јеванђеља, и светом апостолу Јуди Јаковљевом. Последња књига која је ушла у оквир новозаветног канона и којом се завршава Библија је Књига Откривења или Апокалипса, која се приписује светом апостолу и јеванђелисти Јовану.

Христос у слави ◆

*Са симболима четвороице јеванђелиста,
Четворојеванђеље Спасо-Андрониково
манасијира, Москва, почетак XV века.*

Господ Исус Христос, његов живот и учење, страдање, смрт и вакрсење у центру су свих јеванђеља, како је то симболично представљено на овој минијатури, али и у центру целукупног Новог завета. Отелотворењем Исуса Христа почиње богочовечанска епоха историје која ће се завршити Христовим другим доласком.

